

TEMESY GYÖZÖ: *A nyár pedagógiai felhasználása*. Magyar Paedagógia, 1934. 1.—3. szám. 11—26. l.

A jellemnevelés eredményessége szempontjából igen súlyosan esik latba a nyári szünet pedagógiai felhasználása. Erre nézve a múlt század hetvenes éveiben érdekes, hirtelen lendületet vett mozgalom indult Amerikában: a nyári táborozás. 1881-ben alakult meg az első szervezett tábor s két évtized alatt a nyári táborok száma többezerre emelkedett. Ezt a mozgalmat lényegében a városi művelt embernek az erdőbe, a vízhez, a napra, a fűre vágyódása hozta létre. Később, 1908-ban, Baden Powellnak a *Scouting for Boys* című könyve nyomán megszületik a cserkészlet, melyben a természethez való visszatérés gondolata eddig a legmagasabb színvonalat érte el. Ezután a magántábor továbbfejlődik, mint a cserkészlet szűrőjén át tökéletesített pedagógiai mozgalom. A szerző elméleti értekezés helyett egy magántábor életét mutatja be, mivel ő maga végigélte 1928-ban a Winona-tábor évadát, teljes nyolc héten át. A leglelkiesmeretesebb ellenőrzés, a gyermekek szüntelen foglalkoztatása, a versengés szellemének ébrentartása, az erkölcsi gondozás és a kitűnő testi ellátás együttesen biztosítják a nyári táborok keresettségét. A mozgalom sikerére és népszerűségére fényt vet egyetlen szám: az Amerikai Egyesült Államokban ma már nyaranként több mint 10.000 tábor működik.

K. B.

3. Irodalomtudomány.

BOGDAN-DUICĂ, G.: *Joan Barac*. (Academia Română. Studii și cercetări XXII.) București, 1933. 168. l.

Barac neve eddig sem volt ismeretlen a magyar irodalomkutatás előtt, de ebből a tanulmányból kitűnik, hogy az eddig ismertnél sűrűbb szálak fűzik a magyar irodalomhoz.

Működése (1776—1848) a román nemzeti ébredés gyermekkorára esik. Az erdélyi Bethlen-kollégium tanulója volt s később magyar, német és más világírodalmi alkotásokat ültetett át románra. Főképpen a magyaros iránnyal rokonszenvezett s így többek között románra fordította Dugonics András *Ulissesét*. Fazekas Mihály *Ludas Matyiját*, Mészáros *Kartigámját*, több epikai és drámai munkát, s ami a legnevezetesebb, az *Argirus históriáját*. A tanulmány a magyar irodalomtörténeti eredmények gondos felhasználásával készült s belőle a múlt századeleji magyar-román műveltség egymásra hatásának újabban mindinkább tagadott bizonyosságait ismerjük meg. *Szta.*

DEÉR JÓZSEF: *Újabb történeti regények*. Magyar Szemle. 1935, január. 41—49. l.

Hat középkori tárgyú regényt mér le a kiváló fiatal történettudós tudományszakjának mértékével. A tanulmány szerint a történeti regény területén határozott tisztulás érezhető, bár még sok zavar mutatkozik regényíróink mult-szemléletében. Kós Károly regénye, *Az országépítő*, és Harsányi Lajosé, *A nem porladó kezű király*, egyaránt egyoldalú képet nyújtanak Szent Istvánról. Az a keresztényt és a szentet, ez az országépítőt hagyja ki művéből, mert mindkettő tévesen a pogányság kiirtásával és egyoldalúan a nyugati kultúra megteremtésével azonosítja István művét. Tormay Cecile *Az ősi küldött* című könyve a tatárjárás koráról abból a téves gondolatból indul ki, hogy a kereszténység csak vékony máz volt a magyarság jellemén, amely a XIII. században már megkopott, a magyar élet imbolygás volt a kereszténység és pogányság között. Szántó György *Bábel tornya* című regénye ugyane korból a multba való egészen felelőtlen kiruccanás. Farkass Jenő *Eda* című regényében a Jókai-szerű ro-

mantikus historizáló irány hívének mutatkozik, Kún Lászlót kívánja tisztára mosni és idealizálni. A legvígasztalóbb jelenség Makkai Sándor *Tal-toskirálya*, mely a jelen divatos keletnyugat és erdélyi-magyar szembeállítását kerülve, teljesen Hóman Bálint új középkor szemléletéhez igazodik.

S. I.

JUST BÉLA: *A modern francia katolikus irodalom.* I. k. Magyar Kultúra Könyvtár, 7—8. sz. Budapest, 1935. 200 l.

Just Béla, a modern francia irodalom kiváló fiatal bűvára, akinek nevével néhány évvel ezelőtt mint a Napkelet tanulmány-pályázatának nyertesével találkoztunk, e könyvében a francia „renouveau catholique“ irodalmi fejlődésrajzát nyújtja. Rendkívül eleven arcképekben, az idézetek egész aradatát hőmpolygetve mutatja be az „úttörők“, Baudelaire, Verlaine, Léon Bloy, Bourget, Huysmans költészetének kapcsolatát a katolicizmussal, azokat a megfontolásokat, amelyek e gazdag költői egyéniségeket bizonyos vonatkozásokban szembeállítják a liberális-pozitivisták világnézetével s figyelmüket az Egyházra terelik. Ezután a „beteljesülések“ első korszakával ismerkedtünk meg, mégpedig a katolikus líra első kiforrott képviselőivel, Francis Jammes, Le Cardonnel, Mercier, Marie Noël költészetével, akik a maguk mély vallási élményvilágát elsősorban tudták újszerű és modern költői formaművészet fegyverzetébe öltöztetni. A könyv tiszteletet keltő adattudása, szakszerűsége és színes, érdekes előadása igaz nyereséget jelent a szépen fejlődő magyar romanisztika számára.

S. I.

BAKÓCZI KÁROLY: *Német költőkől. Lírai antológia.* Fordította:—, Odorhei-Székelyudvarhely, 1935. 244 l.

Ez a tekintélyes terjedelmű kötet másfél évtized munkájának eredménye. A bevezetésben Bakóczy Károly

értékes megfigyeléseiről, azokról az elvekről és nehézségekről számol be, amelyekkel minden hasontermészetű munka szerzőjének meg kell küzdenie. A gondolat és forma örök harcát senki sem éli át bensőségebben, mint a gondos műfordító. A gazdag kötet 120 költőt mutat be mintegy 400 verssel a középfelnémet költészettől napjainkig. Nagyon nehéz lenne arra a kérdésre válaszolni, vajjon a régiebb korok költeményeit sikerült-e Bakóczy Károlynak jobban lefordítania, vagy az újabbakat. Ez a műfordító-nál is lehet ihletdolga éppúgy, mint a költőnél. Általában azt a helyes elvet követte, hogy a régebbieket a magyar költészet klasszikus forma-és stíluskézségével, az újakat pedig modern alakban igyekezett visszaadni. Így sikerült elérnie azt, amit célul tűzött ki, hogy az eredetinek hangulatát éreztesse az olvasóval. Ez a kötet nagy áldozat, sok szorgalmas év gyümölcse, igazi ajándék, melyet Erdély ad a magyar irodalomnak.

Dr. Rajka László.

NÉMETH LÁSZLÓ: *Ember és szerep.* Kecskemét, 1934. Tanu-kiadás. 164 l.

Nagy feltűnést keltett, erősen lírai színezetű önéletrajz és korrajz az 1920-as évek Magyarországaról. Szerzője a színestollú, ötletes és sokoldalú tudású fiatal essayista, személyes élményein át mutatja be e korszak szellemi, elsősorban irodalmi életének vezető egyéniségeit, köztük mindenk előtt és különösen éles hangsúlyozással önmagát. Kiváló íróportrék, jó tehetségű novella-íróra emlékeztető eseményleírások váltogatják egymást a könyvben. A munkát azonban inkább a kellemetlenül érintő sajtóságai, az írói önérzet mértéktelen túltengése, az intim emlékek izléstelen kitergetése tette híressé. Ezek ellenére is mint írói önéletrajz és mint a kor belső életének első átfogóbb ábrázolása nagy figyelemre tarthat számot. S. I.

TOLNAI GÁBOR: *Erdély magyar irodalmi élete.* 2. kiad. Szeged, 1933. 141 l.

A könyv előszava hangsúlyozza, hogy az erdélyi irodalom vizsgálatában nem esztétikai szempontok vezetnek, hanem az erdélyi irodalom kialakulásának körülményeit, a közönség és az irodalom kapcsolatának tényezőit (folyóiratok, napisajtó, irodalmi egyesületek, könyvkiadás stb.) vizsgálja s „csak szerény adalék kíván lenni egy későbbi, esztétikai szempontokat is szem előtt tartó erdélyi irodalomtörténethez“. Általában azt lehet mondani, hogy célja szerint lelkiismeretesen és az ide vonatkozó irodalom megközelítőleg teljes ismeretével foglalkozik Erdély irodalmi és közművelődési életével. Munkája azonban többször elárulja, hogy csak egyoldalú forrásokból és nem közvetlenül ismeri Erdély irodalmi életét. Az erdélyi tudományosság kérdését és vele kapcsolatban az Erdélyi Múzeum-Egyesület szerepét a Molter Károly cikke (Erdélyi Helikon, 1931.) nyomán és vele egyező lelki magatartással ítélni meg még akkor is fölületesség és módszertani tévedés, ha nem zajlott volna le azóta az erdélyi tudományosság és az Egyesület életében céltudatos munkában eltelt néhány évtized. Ha sok belső mozzanatot ismert volna, bizonyára más képet formált volna magának az erdélyi tudományosság másfél évtizedes multjáról.

Szta.

4. Nyelvtudomány.

Anyanyelvünk. A helyes és tiszta magyarság kézikönyve. Idegen szavak szótára. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ „Nyelvőr“-jének erdélyi kiadása. Az erdélyi részt szerkesztette KACSÓ SÁNDOR. Brassó, 1934. 169 l.

A határokon túli magyar nyelvmentő és nyelvművelő mozgalom közvetítője ez a csinos kiállítású könyv. Kosztolányi Dezső (*Anyanyelvünk*),

Kacsó Sándor (*Anyanyelvünk a kisebbségi sorsban*), Négyesy László (*A magyar nyelv*), Kertész Manó (*Magyar szóban magyar mult*), Körösi Sándor (*Az új nyelvművelő mozgalom jelentősége és eddigi eredményei*), Székely Géza (*Anyanyelvünk a sportéletben*) és Zolnai Gyula (*Nemzeti öntudat a nyelvben*) értékes cikkeit olvassuk benne. A könyvnek mintegy a háromnegyed részét a Balassa József helyes magyarság szótára tölti be. A Szécsi Sándor kisebbségi szótára csak a román nyelvből átvett szóanyagot veszi figyelembe, pedig az erdélyi magyar nyelvet sokkal inkább fenyegetik a mondatszerkezeti idegen hatások. Ezekre is jó lett volna tekintettel lenni. Az is hiányossága, hogy elhanyagolja a közép- és főiskolai ifjúság idegen szókincsét, holott a könyv éppen az értelmiség részére készült. A kiadó Agiszszövetkezet közművelődési szakosztályának arra kellene törekednie, hogy a könyv a magyar ifjúság kezébe kerüljön, s ezért olcsóbbra kellene szabnia az árát.

Szta.

FEHRENTHEIL-GRUPPENBERG LÁSZLÓ: *Hogyan gyűjtsük a helyneveket?* Veszprémmegyei Tört. Régészeti és Néprajzi Társulat kiadása. Veszprém, 1933. 14 l.

E kis füzetke gyakorlati tájékoztató a helynévgyűjtéssel foglalkozók részére. Meghatározza a helynév fogalmát, csoportosítja azokat a helyrajzi tényezőket, amelyeknek a neveit gyűjteni kell, utasításokat nyújt a gyűjtött anyag technikai feldolgozására, majd a helynévgyűjtés forrásaival foglalkozik (szájhagyomány, okleveles anyag). Nélkülözzük benne a térképvázlat készítésére vonatkozó mintavázlat bemutatását. Némi túlzással hangsúlyozza, hogy a helynévanyag, „melyet a magyar nép talán egy évezredig is épen és sértetlenül őrzött meg, az utolsó évtizedekben romlásnak indult s ez a pusztulás csak a gyorsan végrehajtott gyűjtéssel volna megakadályozható“.

Szta.